

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning angående orsakerna till det försämrade fångstresultatet beträffande s. k. vandringsfisk, m. m.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 381 av herr *Franzén* och herr *Andersson, Lars*, samt II: 319 av herrar *Larsson* i Hedenäset och *Ericsson* i Näs, har yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en skyndsam utredning av frågan om orsakerna till det försämrade fångstresultatet av vandringsfisk — i första hand lax — och av vilka åtgärder, som i anledning därav är påkallade.

Vidare har i den likaledes till jordbruksutskottet hänvisade motionen II: 57 av herrar *Levin* och *Arweson* hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära inventering av de vattendrag, där vandringsfisken går fram, samt förslag om de åtgärder, som bör vidtagas för att förbättra framkomstmöjligheterna och fiskproduktionen i dessa.

Beträffande de skäl, som åberopats till stöd för yrkandena, får utskottet hänvisa till innehållet i motionerna.

Över motionerna I: 381 och II: 319 har utskottet låtit inhämta yttranden från fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök, vandringsfiskutredningen och Sveriges fiskares riksförbund.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök har i sitt den 23 februari 1956 dagtecknade yttrande till en början behandlat de av motionärerna anförda statistiska uppgifterna för åren 1950—1954, som belyser laxfångsternas förändringar under nämnda år. Styrelsen har därvid framhållit bl. a. följande.

Statistiken visar, att de osedvanligt goda laxåren i mitten på 1940-talet nu efterträts av mindre goda. För Norrbottens del har utvecklingen medfört en synnerligen kraftig lillbakagång. I fråga om orsaken härtill vill styrelsen först erinra om att laxfisket så långt tillbaka man känner till varit underkastat stora naturliga variationer. Huruvida den nu påvisade tillbakagången i laxfisket kommer att bli beslående några år framåt eller vilka ytterligare förändringar i östersjöområdets laxbestånd, som man har att räkna med, är mycket vanskligt att förutsäga. Visserligen torde fiskeribiologerna nu vara fämligen ense om att de stora naturliga förändringarna i laxbeståndet ytterst är beroende på tillfälliga variationer i väderleksförhållandena eller eventuellt vissa periodiska förändringar i de klimatologiska betingelserna för ifrågavarande fiskslag. Med den omfattning som människans ingrepp i naturen nu fått — det gäller såväl överbyggnaderna och regleringarna i våra vattendrag som det under senare år starkt ökade havsfisket efter lax i

Östersjön — har man emellertid även att taga hänsyn till dessa ingrepp, när det gäller att bedöma laxfiskets framtid. De stora naturliga växlingarna i laxbeståndet måste man visserligen alltid räkna med, men fortfarande har man möjlighet att hejda den utveckling, som går mot en praktiskt taget total förintelse av det svenska laxfisket; en utveckling som med all sannolikhet kommer att äventyra en stor del av östersjöfisket. Det förhåller sig nämligen så, att laxfisket i Östersjön genom den stora andel i många fiskares totala inkomst av fisket utgör en nödvändig förutsättning för ett ekonomiskt fiske. Särskilt gäller detta Blekinge och Gotland.

Fiskeristyrelsen har vidare i sitt yttrande erinrat om att motionärerna såsom en av de främsta orsakerna till den minskade tillgången av lax vid våra kuster och i våra älvar framhållit den intensitet och de fångstmetoder, som i betydande utsträckning börjat tillämpas vid östersjöfisket. Styrelsen understryker, att den sedan länge med uppmärksamhet följer utvecklingen av detta laxfiske och att den helt delar de farhågor, som motionärerna givit uttryck åt. Hithörande problem har utförligt belysts genom de undersökningar som f. d. byråchefen, fil. dr Gunnar Alm, gjort rörande laxfiskets utveckling. Hans senaste rön har publicerats i ostkustfiskarnas tidning »Ostkusten», nr 10, 1955, varav styrelsen återger följande.

Utbytet av laxfångsten i Sveriges östersjöälvar under de sista fem åren uppvisar ungefär motsvarande nedgång som gäller för havsfisket. Totalfångsten var sålunda under år 1950 — 351 ton, 1951 — 210 ton, 1952 — 226 ton, 1953 — 174 ton och 1954 ca 130 ton. År 1954 avvek alltså från havsfisket genom en fortsatt nedgång i avkastningen av älvfisket. Denna uppgick då till endast ca 22 procent av det svenska laxfiskets hela fångstmängd. Motsvarande siffra var under 1920—1930-talen ca 36 procent och varierade under 1950-talet mellan 16 och 29 procent. Under innevarande år uppges älvfiskets utbyte ytterligare ha i stort sett minskat. Laxfångsten i ton i Östersjön framgår av följande tabell.

Stat	1950	1951	1952	1953	1954
Sverige	1 401	1 080	790	419	472
Finland	399	352	383	350	—
Polen	365	128	67	71	144
Tyskland	183	136	144	75	121
Danmark	1 317	1 096	1 350	753	962
Hela Östersjön ¹	3 665	2 792	2 734	1 668	—

Av tabellen framgår att det laxfiske i Östersjön, som bedrivs från andra länder än Sverige, icke visat samma minskning i fångsterna som det svenska. Sålunda har laxfisket i Finland, som dock till mycket ringa del utövas i den egentliga Östersjön, hållit sig tämligen oförändrat. För den största andelen i Östersjöfisket svarar emellertid numera Danmark. Visserligen märkes också här en nedgång, men år 1954 steg avkastningen åter kraftigt och uppgick t. o. m. till mer än det dubbla utbytet av det svenska laxfisket i Östersjön. Det danska laxfisket bedrivs delvis med mycket stora fiskebåtar från Jylland och har år för år utvidgats att omfatta alla delar av Östersjön och att utsträckas till hela den tid, då lax kan fångas. Härtill har bidragit, att jämte drivlinor också på senare år garn börjat användas under vårmånaderna. Det danska och det gotländska laxfisket, där också alla

¹ Från Sovjetunionen saknas uppgifter.

slags redskap användes, visar därför numera stora likheter med hänsyn till fångstens fördelning på olika månader. I Blekinge, där laxfångsten mest baseras på garn, blir denna fördelning annorlunda och starkt koncentrerad till våren.

Förutom Danmark tillkommer i södra Östersjön Tyskland och Polen med ett laxfiske av betydelse, även om det icke på långt när går upp till samma fångstmängder som i fråga om Danmark. Att märka är dock att fångst-siffran för båda länderna ökat starkt under 1954.

Rörande Sovjetunionens laxfiske i Östersjön är intet annat bekant än att sådant fiske var förbjudet under åren 1946—1950. Man kan väl dock utgå från att detta fiske därefter återupptagits. Måhända ger det nu, med hänsyn till det tidigare ganska givande östtyska och balliska laxfisket, ett relativt gott utbyte. Alldenstund laxfisket från samtliga dessa södra östersjöstater intensifierats i samband med den goda laxtillgången under de senaste åren av 1940-talet, kan man nog utgå från att det minskade utbytet för de svenska laxfiskarna delvis beror på denna intensifiering.

Det kan alltså fastslås, att trots användning av i stort sett samma antal fiskredskap och trots ett säkerligen ökande fiske från andra östersjöstater utbytet såväl i vikt som i antal av det svenska laxfisket i Östersjön ökat under år 1954 och sannolikt även under år 1955. Och det kan vidare fastslås, att denna ökning har ägt rum, trots att i flera län en ovanligt stor del av fångsten utgjorts av smålax. Antalet fångad lax måste därför ha ökat i än högre grad än vikt-mängden. Det ligger då nära till hands att sätta fångstökningen i samband med en större tillgång på lax under fiskeperioderna 1953—1954 och 1954—1955. Givetvis kan även, utan att redskaps-antalet ökat, en intensifiering av fisket, alltså med ett större antal fiske-dagar, omfattande flera garnlägg och vittjningar ha medfört nämnda ökning av fångsten.

Dessa fakta synes tala för en relativt god tillgång på lax i södra Östersjön. Och den rikliga förekomsten av smålax, framför allt under vintern 1953—1954, skulle i så fall kunna tolkas som bevis på en relativt hög överlevnad av en eller flera årsklasser. Därest detta är riktigt borde emellertid fångsten av lax i Bottniska viken och i älvarna ha ökat under innevarande år. Under tidigare bättre och sämre laxår har nämligen nästan alltid en viss samstämmighet rått mellan fångsten av lax i egentliga Östersjön å ena sidan samt i Bottniska viken och de viktigare laxälvarna å andra sidan. Nu har emellertid fångsten i senare fallet nedgått under åren 1953 och 1954, sannolikt också under år 1955. Med hänsyn till det samtidigt ökade utbytet av fisket efter lax i den egentliga Östersjön kan detta knappast tydas på annat sätt än att detta fiske nu tagit en större andel av laxbeståndet inom östersjöområdet än vad som tidigare varit fallet. Härför talar även älvs-fiskets nyssnämnda sjunkande andel i den totala svenska laxfångsten. Dessa förhållanden är av vikt att hålla i minnet, när det gäller införandet av internationella skyddsåtgärder för Östersjöns laxbestånd. Och de manar också till en skyndsam behandling av dessa frågor.

I anslutning härtill upplyser styrelsen, att internationella havsforsknings-rådet vid sammanträde i Köpenhamn hösten 1953 på svenskt initiativ beslöt rekommendera de till rådet anslutna östersjöländerna, bl. a. Sverige, att för tryggnad av Östersjöns laxbestånd införa visst tidsbegränsat förbud mot fiske av lax med drivlinor och att stadga minimimått för krok å laxdrivlinor. Samtliga stater vid Östersjön beröres emellertid härav, och

en konvention i ämnet bör om möjligt redan från början vinna allmän anslutning för att kunna fylla sitt ändamål. Frågan om upptagande av förhandlingar med berörda stater är sedan år 1954 föremål för departemental beredning.

I detta sammanhang erinrar styrelsen även om att representanter för fiske- och vattenkraftintressena år 1953 anhöll om offentlig utredning av möjligheten att omlägga östersjöfisket i syfte att förhindra en minskning av de svenska laxbestånden, vilket föranledde Kungl. Maj:ts beslut den 12 juni 1953 om viss åtgärd för en förberedande undersökning av frågan inom jordbruksdepartementet.

Vad motionärerna anfört om behovet av en kartläggning, i vilken utsträckning man genom olika kompensationsåtgärder lyckats neutralisera skadeverkningarna genom kraftverksbyggen etc., ger styrelsen anledning framhålla, att en tillfredsställande överblick över resultaten av kompensationsåtgärderna icke är möjlig att uppnå så länge medel icke kan anvisas för återupptagande helt eller delvis av den år 1923 på grund av besparings-skäl nedlagda statistiken över fiskavkastningen i rinnande vattendrag och insjöar. Vidare erfordras för en tillfredsställande överblick av resultaten i vad gäller vandringsfisk medel till en utökad och förbättrad saltvattensstatistik.

Beträffande den ofta ventilerade frågan vad som kan göras för att motverka skador genom vattenförorening framhåller styrelsen, att härför i första hand erfordras kapital. Några mera omfattande utredningar behöves däremot icke, då industrier och kommuner i regel väl känner till vad som kan och bör göras på detta område. I många fall finnes i detalj utarbetade planer för motverkande av föroreningar; planer, som godkänts av styrelsens tillsynsavdelning eller till och med ibland fastställts av vattendomstol. Men sedan har det oftast stannat därvid på grund av investeringsbegränsning eller vägrade byggnadstillstånd.

I fråga om övriga åtgärder, som motionärerna framhållit såsom lämpliga för underlättande av den naturliga reproduktionen av värdefull fisk, anför styrelsen i huvudsak följande.

Styrelsen erinrar om att 1949 års riksdag i anledning av motionerna I: 173 och II: 208 i skrivelse till Kungl. Maj:t begärde utredning om angelägenheten av en laxtrappa i Jokkfallet i avsikt att skapa förutsättningar för en mera produktiv fiskodling i Kalix älv, varefter styrelsen genom beslut den 10 juni 1949 anbefalldes verkställa utredningen. Efter en omfattande teknisk och ekonomisk undersökning avgav styrelsen den 17 februari 1953 sitt utlåtande, som utnynnade i en hemställan om att Kungl. Maj:t måtte besluta att en laxtrappa skulle inrättas vid Jokkfallet. Vandringsfiskutredningen, som erhållit ärendet på remiss, har därefter i samarbete med Norrbottens läns hushållningssällskap låtit utföra en fiskeribiologisk undersökning i Kalix älv för utrönande av behovet av den sålunda föreslagna laxtrappan. Enligt den rapport, som hushållningssällskapet nu tillställt styrelsen, befanns att för projektet talade bl. a. det faktum, att naturliga reproduktionsmöjligheter för laxartade fiskar alltid är att föredraga framför fiskodling, vidare att bottenfaunans sammansättning kvalitativt visade

full överensstämmelse med andra jämförbara laxlekomyråden. Kvantitativt låg visserligen Kalixälvens värden lägre. Detta uppvägdes emellertid av områdets betydande storlek, innebärande att laxen skulle få ett vida större reproduktionsområde än exempelvis i Lule älv. Laxtrappans inrättande tillstyrktes, oaktat att kännedom erhållits om att kraftverksbyggen planerades i Kalix älv. Förutsättningen var dock den, att säker kännedom kunde erhållas om när utbyggnaden tidigast kunde vara att vänta. Skulle det dröja t. ex. ca 20 år, kunde man nämligen dessförinnan räkna med en så väsentlig ökning av älvens laxproduktion, att laxtrappan ändock fick anses motiverad.

Styrelsen har velat framhålla det nu sagda icke blott för att motionärerna efterlyst laxtrappan, utan även och framför allt därför att det till fullo visar hur ytterligt svårt det under nuvarande förhållanden är för fiskeriadминистраtionen att vidtaga dylika fiskfrämjande åtgärder i lämpliga vattendrag så länge man icke kan få en säker uppfattning om i vilken utsträckning vattendragen kommer att tagas i anspråk för vattenkraftändamål. Önskvärt vore därför, att de av Svenska naturskyddsföreningen i skrivelse den 5 maj 1955 till justitiedepartementet framlagda förslagen till vissa ändringar i vattenlagen snarast kunde genomföras samtidigt som upprättad förteckning över sådana vattendrag, som borde undantagas från vattenkraftexploatering, antoges som lag. Denna förteckning överlämnades den 20 december 1954 av olika myndigheter och organisationer till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet. Det kan vidare nämnas att överdirektören J. Hult — vid en konferens den 18 oktober 1950 inför statsråden och cheferna för jordbruks- och kommunikationsdepartementen med representanter för fiske- och kraftintressena rörande bl. a. möjligheten att bevara vandringsfiskbestånden — i ett anförande främst efterlyste en generalplan för vattenkraftens utbyggande, som tog hänsyn även till de kraftintresset motstående intressena, jordbruk, skogsbruk, fiske o. s. v. Härvid framhölls att i första hand de kraftverk borde byggas, som försakade minst skada på andra intressen. Vidare skulle man från fiskets sida eventuellt kunna tänka sig att helt avstå en god laxälv, om en annan sådan ej alls fick utbyggas.

Motionärerna berör också frågan om bekämpandet av ogräsfisk samt dennas avsättning. Härvid må nämnas att styrelsen år 1952, sedan statens husdjursförsök i inhämtat yttrande förklarat att det lämpligaste sättet för beredning av mindervärdig fisk till djurfoder vore syrakonservering (ensilering), lät hushållningssällskapen i Södermanlands och Örebro län, vilka förklarat sig därtill villiga, igångsätta försök för att utvärdera möjligheten att på ett ur ekonomisk synpunkt lämpligt sätt tillvarata och till svin- och pälsdjursuppfödare distribuera dylik fisk. Försöken påbörjades och bekostades av tillgängliga åt fiskerinäringen restituerade bensinskattemedel. Då ytterligare medel sedermera befanns erforderliga bl. a. för transport av den ensilerade fisken till platser, där den skulle provas som foder, hemställde styrelsen om bidrag av »Vattenavgifter till fiskets befrämjande inom landet». Framställningen lämnades emellertid av Kungl. Maj:t utan bifall.

Till belysning av frågan om behovet av ökad fiskodling vill styrelsen nämna, att den hösten 1955 låtit göra en sammanställning av fiskyngelproduktionen inom landet under åren 1950—1954, varav framgår att den sammanlagda kläckningen sistnämnda år uppgick till ca 165 miljoner yngel och ca 4 miljoner ungar (2—3 år gamla). Vidare har härvid visat sig, att produktionen av fiskyngel under ifrågavarande period i stort sett icke undergått några större förändringar. Man märker dock en tydlig tendens att öka produktionen av ungar i ålder 2—3 år på bekostnad av nykläckt yngel, särskilt gäddyngel. Denna tendens torde huvudsakligen bero på att fiskeri-

biologerna numera som regel icke tillerkänner förstärkningsutsättningar i vattendrag, som har ett i stort sett intakt lekande fiskbestånd, något som helst värde.

Att ytterligare öka fiskodlingen inom landet annat än i den mån det nödvändiggöres genom nya kraftverksbyggen etc. anser styrelsen för närvarande icke erforderligt. Däremot skulle det vara av oerhörd betydelse för laxfiskets framtid, om erkänt goda naturliga lekogränder och uppväxtplatser kunde bevaras. Styrelsen äsyftar härvidlag främst Mörrumsån, Kalix älv och Torne älv. Förlusten av dessa områden kan svårigen uppvägas genom konstlad produktion. Alla andra älvar av betydelse för laxreproduktionen har nämligen antingen redan avtrappats genom kraftverksbyggen och därtill anknutna regleringar eller det föreligger planer härför. Gentemot en intensifiering av laxodlingen i nuvarande läge talar kanske främst det förhållandet, att övriga östersjöstater med nuvarande fiskemetoder tager hem en opropor-tionerligt stor del av laxbeståndet, vars upprätthållande huvudsakligen är beroende av svenska ansträngningar.

Vad i motionerna slutligen anförts beträffande den verksamhet, som f. n. bedrivs på området inom fiskeriadministrationen och vandringsfiskutredningen, samt behovet av utredning i ämnet har givit styrelsen anledning att framhålla följande.

Vandringsfiskutredningen tillkom på initiativ av dåvarande generaldirektören W. Borgquist i vattenfallsstyrelsen i avsikt att utreda bl. a. möjlig-heterna att förhindra fiskbeståndens och främst laxbeståndens tillbaka-gång genom tillkomsten av kraftverk m. m., och att på ett eller annat sätt söka bevara i varje fall laxbeståndet och laxfisket i havet. Organisationens verksamhet finansieras helt genom bidrag från vattenfallsstyrelsen och en rad enskilda kraftföretag. Organisationens ledning består till lika antal av representanter för kraft- och fiskeintressena. Vandringsfiskutredningens verksamhet måste betecknas som värdefull för fisket genom att den i hög grad ökar kunskapen om våra möjligheter att kompensera skadorna på fiskbestånden.

I detta sammanhang kan nämnas, att t. ex. Svenska flottledsförbundet och speciellt under de senaste åren Norrbottens läns hushållningssällskap i nära samarbete med fiskeriadministrationen genom verkställda fiskeribiologiska undersökningar rörande de rinnande vattendragens problem verk-samt bidragit till ökad kunskap om många frågor, som är av stor bety-delse för fisket. Styrelsen vill här vidare erinra, att styrelsen i anledning av vad jordbruksutskottet anför-t i sitt utlåtande nr 33 till 1955 års höstriksdag över motion om inventering av vattendrag lämpliga för produktion av vandringsfisk. m. m. genom skrivelse den 31 januari 1956 till samtliga hus-hållningssällskap hemställt om uppgift å beräknad kostnad för en dylik inventering.

Vad beträffar det arbete, som bedrivs av fiskeristyrelsen och de olika hushållningssällskapen, har motionärerna ifrågasatt om det därmed kan vara tillräckligt samt hänvisat till att styrelsen i sina äskanden för kommande budgetår begärt höjda anslag för bidrag till hushållningssällskap m. fl. för insamlande av primäruppgifter till fiskeristatistik och till fiskets främjande, men att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen ej ansett sig kunna biträda styrelsens yrkanden om anslagshöjningar. Styrelsen instämmer helt med motionärerna i att det icke är tillräckligt med vad fiskeriadministrationen för närvarande kan uträtta med tillgängliga, otillräckliga personella och eko-nomiska resurser. Under en följd av år har styrelsen i sina anslagsäskanden och även i andra sammanhang gång på gång pekat härpå och hemställt om medel m. m. för tillgodoseende av det mest skriande behovet, men tyvärr

alltför ofta utan framgång. Det sagda gäller t. ex. anslag till fiskeristatistik och undersökningsverksamhet (bl. a. medel till undersökning av laxfisket i Östersjön). Kan motionerna föranleda ändring härutinnan löser sig därmed också frågan om behovet av utredningar. Styrelsen kan nämligen då själv utföra bl. a. de av motionärerna berörda utredningarna, vilka samtliga är av den art att de faller inom styrelsens verksamhetsområde. Sålunda är problemen och svårigheterna väl kända och sedan länge föremål för fiskeriadministrationens uppmärksamhet, men tillräckliga resurser att lösa dem har hittills icke ställts till förfogande.

Vandringsfiskutredningen har i sitt yttrande, dagtecknat den 8 mars 1956, såsom sin mening uttalat, att något nytt icke synes vara att vinna med tillsättande av den begärda utredningen. Enligt vandringsfiskutredningen synes det vara viktigare att, i vad ankommer på det allmänna, åtgärder utan dröjsmål vidtages för åstadkommande av internationella överenskommelser rörande laxfisket i Östersjön och för förstärkning av fiskeriadministrationen. Såsom motivering härför har vandringsfiskutredningen anfört i huvudsak följande.

Till en början må erinras om, att vandringsfiskutredningen icke, såsom angivits i motionerna, tillsatts av Svenska vattenkraftföreningen. Vandringsfiskutredningen har visserligen tillkommit på initiativ av och dess verksamhet bekostas av kraftintresset, men av utredningens tolv ledamöter är hälften tillsatta av och representerar fiskeintresset.

Vandringsfiskutredningen anser, att det knappast finnes fog för den av motionärerna ifrågasatta utredningen. Man kan nämligen redan klart peka på de huvudsakliga orsakerna till det försämrade fångstresultatet av vandringsfisk, enkannerligen lax. Dessa orsaker är enligt vandringsfiskutredningen beträffande lax i huvudsak följande.

1. De naturliga beståndsfuktuationerna, vilka för laxens del är synnerligen markerade och förlöper med långa perioder av god respektive dålig lax-tillgång i såväl hav som älvar inom hela östersjöområdet.

Efter en markant högfångstperiod under mitten och senare delen av 1940-talet — vilken periods närmast tidigare motsvarighet synes ha varit mitten av 1880-talet — är laxbeståndet nu säkerligen på nedgående.

2. Förändrade fångstförhållanden i Östersjön, därvid, såsom motionärerna framhållit, alltför mycket smålax tages med livligt deltagande från andra länder.

3. Skadeverkan på de laxproducerande vattendragen genom kraftindustri och vattenförorening.

De åtgärder, som bör vidtagas för att motverka nedgången i laxfångsten, är enligt vandringsfiskutredningens förmenande följande.

1. Fortsatt forskning beträffande laxens biologi, ägnad att ge kännedom om våra möjligheter att påverka det naturliga laxbeståndets numerär och utjämna de stora fluktuationerna.

Dylik forskning bedrivs såväl av vandringsfiskutredningen som inom fiskeriadministrationen.

2. Slutförande av pågående underhandlingar med övriga östersjöstater i syfte att begränsa smålaxfångsten.

Ett starkt argument från svensk sida bör vara den omständigheten, att den nationalekonomiska lönsamheten av våra kompensationsåtgärder och alltså landets intresse av att utföra dylika måste starkt påverkas av villig-

heten hos de länder, som exploaterar våra laxbestånd, att anlägga fiskevårds-synpunkter på fisket.

3. Ändamålsenliga fiskevårdsåtgärder i syfte att vidmakthålla eller restaurera laxbestånden i de älvar, som är skadade eller blir skadade genom utbyggnad av vattenkraft och genom vattenförorening.

Vandringsfiskutredningens huvudsyfte är att utreda och anvisa dessa åtgärder i vad de avser skador, föranledda av vattenkraftens tillgodogörande. På grundval av hittills verkställda utredningar och vunna erfarenheter anser sig vandringsfiskutredningen kunna uttala, att det är biologiskt möjligt att vidtaga dylika åtgärder men att de är förenade med avsevärda kostnader.

I anhängiga vattenmål ankommer det formellt på kammarkollegium, reellt på fiskeriadministrationen, att framställa yrkanden om skyldighet för sökanden att vidtaga och bekosta ändamålsenliga åtgärder. I sådana fall, där juridisk skyldighet för part ej föreligger, torde kostnaderna för åtgärderna få täckas av det allmänna i den mån part ej frivilligt vill ikläda sig kostnaderna i fråga. En ökning av fiskeriadministrationens personella och ekonomiska resurser vore i detta sammanhang välbetänkt.

I sitt den 13 april 1956 dagtecknade yttrande har *Sveriges fiskares riksförbund* förordat, att åtgärder vidtages för intensifiering av vandringsfiskutredningens arbete och av förhandlingarna med övriga berörda nationer om begränsning av laxfisket i Östersjön samt att resultatet härav avvaktas, innan någon ny utredning i samma fråga tillsättes. Såsom stöd härför har förbundet anfört bl. a. följande.

De avtagande laxfångsterna har under flera år givit fiskarna anledning att hysa oro och bekymmer för framtiden. Detta gäller laxfisket såväl i norrlandsälvarna som i Östersjön. Frågan om åtgärder för motverkande av en ogynnsam utveckling har behandlats vid flera tillfällen, och olika förslag har diskuterats. Redan i november 1952 hemställde förbundet hos Kungl. Maj:t om utredning för att få klarlagt, vilka åtgärder som skulle kunna vidtagas för att trygga laxbeståndet och i möjligaste mån öka detsamma.

Genom förbundets medverkan har dessutom förhandlingar förts med representanter för de danska fiskarorganisationerna beträffande möjligheterna för en frivillig överenskommelse, syftande till en begränsning av fisket av smålax i Östersjön.

I övrigt kan också framhållas, att vandringsfiskutredningens arbete fortfarande pågår och att det är av värde att detta arbete kan intensifieras. De tidigare omnämnda förhandlingarna med danska fiskare, som senare övertagits av myndigheterna, bör fortsätta tills resultat nås.

Frågan om skydd för laxbeståndet är alltså av stor vikt, och förbundet anser sig således kunna instämma i motionernas syftemål.

Utskottet. I föreliggande motioner har mot bakgrunden av de försämrade fångstresultaten beträffande s. k. vandringsfisk — i första hand lax — diskuterats orsakerna härtill och de åtgärder, som i anledning därav kan anses påkallade. Bland orsakerna framhålls i motionerna främst de förändrade fångstförhållandena i Östersjön, därvid särskilt uppmärksammas det ökade fisket av smålax, samt skadeverkningarna på de laxproducerande vattendragen genom kraftverksbyggen, sjöregleringar och vattenföroreningar. Såsom lämpliga åtgärder för att förbättra tillgången på vandrings-

fisk nämnes i motionerna avslutandet av en överenskommelse mellan berörda stater angående en bättre ordning i fråga om östersjöfisket ävensom underlättandet av den naturliga reproduktionen av vandringsfisk genom anläggande av laxtrappor och fiskodlingsanstalter samt genom inventering av vattendrag, lämpliga för vandringsfiskens lek och uppväxt. I anslutning härtill hemställes dels i motionerna I: 381 och II: 319 om en särskild utredning av hela frågekomplexet, dels i motionen II: 57 om en inventering av de vattendrag, där vandringsfisken går fram, samt om förslag beträffande de åtgärder, som bör vidtagas för att förbättra framkomstmöjligheterna och fiskproduktionen i dessa.

Med anledning av vad sålunda anförts vill utskottet erinra om att riksdagen under senare år upprepade gånger tagit ställning till de i förevarande motioner berörda problemen. Senast vid 1955 års höstriksdag uttalade utskottet i sitt utlåtande nr 33 angående motionen II: 246 om inventering av vattendrag lämpliga för produktion av vandringsfisk, m. m., bl. a. att utskottet såg med största bekymmer på det allvarliga hot mot vandringsfiskens bestånd, som den fortgående utbyggnaden och regleringsverksamheten i våra vattendrag samt den alltmer ökande vattenföroreningen från fabriker och samhällen innebar. Utvecklingen hade gått därhän, att de flesta av landets större vattendrag, som producerade vandringsfisk, i väsentlig utsträckning var utbyggda. Även om kraftförsörjningens tillgodoseende var ett tungt vägande samhällsintresse, syntes det dock kunna sättas i fråga, huruvida icke fiskeriintresset ofta blivit i alltför hög grad eftersatt vid dessa utbyggnader. Till följd härav hade fiskeförhållandena, särskilt i de norrländska älvarna, undergått en fortlöpande allvarlig försämring. Det var enligt utskottet att märka, att denna utveckling icke endast berörde fisket i älvarna utan också det betydelsefulla lax- och ålfisket i Östersjön. I anslutning härtill framhöll utskottet, att de påtalade förhållandena redan blivit uppmärksammade av vederbörande myndigheter och sakkunniga instanser. Sålunda hade vandringsfiskutredningen i sitt betänkande den 5 maj 1951 redovisat en översikt över samtliga laxförande vattendrag med däri förefintliga kraftverksdammar och naturliga hinder för laxens framkomst. Vidare hade undersökningar och försök att bereda vandringsfisken bättre uppgångsmöjligheter genomförts av utredningen, de lokala fiskerimyndigheterna samt de s. k. fiskevårdskommittéerna, i vilka ingick representanter för flottnings-, kraftverks- och fiskerättsägarintressena samt den statliga och lokala fiskeridadministrationen. Talrika dylika undersökningar och försök pågick i de norrländska vattendragen. I detta sammanhang erinrade utskottet även om att 1953 års vattenvårdskommittés betänkande (SOU 1955: 6) med förslag angående organisations- och lagstiftningsfrågor m. m. var föremål för överväganden inom jordbruksdepartementet. Utskottet ansåg dock, att insatserna för att lösa problemen på ifrågavarande område borde ytterligare intensifieras. Därvid ville utskottet särskilt understryka vikten av att ökad uppmärksamhet ägnades förhållandena i de norrländska älvarna. Den ytterligare inventering av för produktion utav vandringsfisk användbara vatten-

drag, vilken kunde bli erforderlig, borde enligt utskottets förmenande lämpligen genomföras genom att hushållningssällskapens fiskeritjänstemän lämnade rapporter till fiskeristyrelsen. Det borde sedan få ankomma på styrelsen att sammanställa och överlämna rapporterna till Kungl. Maj:t. Riksdagen hade icke något att erinra häremot.

Såsom framgår av det nyss anförda ävensom av de i föreliggande ärende avgivna remissyttrandena synes något nytt icke vara att vinna med tillsättande av den i motionerna I: 381 och II: 319 begärda utredningen. På grund härav avstyrker utskottet vad härom yrkats i sistnämnda motioner. Utskottet vill emellertid ånyo understryka önskvärdheten av att det arbete, som igångsatts eller förberetts för att åstadkomma en lösning av ifrågakvarande problem, fullföljes. Fiskeristyrelsen och vandringsfiskutredningen har i sina yttranden i detta syfte förordat en förstärkning av fiskeridadministrationens personella och ekonomiska resurser. Denna fråga bör emellertid enligt utskottet prövas i sedvanlig ordning i samband med behandlingen av anslagsäskandena från de fiskerivårdande myndigheterna. Vidare förutsätter utskottet, att pågående överläggningar om åtgärder till skydd för laxfisket i Östersjön mellan Sverige och andra berörda stater fortsättes, varvid en överenskommelse med om möjligt allmän anslutning bör eftersträvas. I detta sammanhang vill utskottet slutligen erinra om att Kungl. Maj:t på grundval av ovannämnda betänkande från 1953 års vattenvårdskommitté till årets vårriksdag avlåtit proposition, nr 173, med förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m. Propositionen behandlas f. n. av tredje lagutskottet.

Vad angår yrkandet i motionen II: 57 har fiskeristyrelsen i sitt yttrande anmält, att styrelsen — i anledning av utskottets ovannämnda uttalande i utlåtandet 1955: 33 — genom skrivelse den 31 januari 1956 till samtliga hushållningssällskap hemställt om uppgift å beräknade kostnader för den i utlåtandet avsedda inventerings- och rapporteringsverksamheten genom sällskapens fiskeritjänstemän. Enligt vad utskottet inhämtat har sådana uppgifter nu lämnats till styrelsen, där de f. n. är föremål för överväganden. Styrelsen har för avsikt att i sinom tid till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet. Vid sådant förhållande torde motionens syfte vara tillgodosett.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 381 och II: 319 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

II. att motionen II: 57 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 6 november 1956

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Tjällgren*, Anderberg*, Lage Svedberg, Nord*, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Eskilsson, Bror Nilsson, Hjalmar Nilsson* och Johan Persson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Gustafson i Dädesjö*, Johnsson i Kastan-
jegården, Andersson i Hyssna*, Pettersson i Dahl*, Sköld, Ahlsten, Ager-
berg, fru Lindskog, herrar Arweson och Johansson i Öckerö.

* Ej närvarande vid justeringen.